
11

ВІЙСЬКОВА ЕКСПЕРТИЗА

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2023.68.69>
УДК 355.02

Олександр Григорович Рувін
доктор юридичних наук, старший дослідник,
директор

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0162-4686>
E-mail: oleksandr.ruvin@kndise.gov.ua

*Київський науково-дослідний інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України*

Микола Миколайович Денежкін
доктор військових наук, професор
провідний науковий співробітник науково-дослідного
управління проблем розвитку Збройних Сил України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0918-0880>
E-mail: denejkin07@ukr.net

Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України

Віктор Петрович Колонюк
кандидат юридичних наук, доцент,
учений секретар

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7714-5732>
E-mail: nauka@kndise.gov.ua

Наталія Андріївна Гаврилюк
молодший науковий співробітник
лабораторії організації наукової, методичної діяльності,
нормативного забезпечення та міжнародного співробітництва

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-3360-697X>

E-mail: anataly1963@ukr.net

*Київський науково-дослідний інститут криміналістики та експертиз
Міністерства юстиції України*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБОРОННОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ ПРИНЦИПІВ ТА ПРАВИЛ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО

Стаття присвячена основним проблемним питанням втілення у практику оборонного планування розвитку Збройних Сил України методичного забезпечення на основі принципів та правил країн-членів НАТО. Запропоновано стратегію переходу на принципи і правила, якими користуються країни-члени НАТО, в основу якої покладено взаємну інтеграцію двох систем планування до єдиної, яка б використовувала кращі процедури цього процесу з урахуванням умов України.

Ключові слова: здатність виконати поставлені (типові) завдання (Здатність); вимоги до Здатності; дефіцит Здатності; базові компоненти Здатності; оперативні ефекти; узгодження ресурсів; нормативно-правова база.

Постановка проблеми. Проблема полягає в невідповідності методичного забезпечення оборонного планування розвитку Збройних Сил України (ЗС України) принципам і правилам, якими користуються країни-члени НАТО, та у недосконалої нормативної бази у частині, що підтримує особливості вищезгаданого методу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати проведених науково-дослідних робіт [1], [2], [3]–[5] у загальному вигляді розкривають основні положення розвитку ЗС України на основі оцінювання Здатності.

Закони України [6], [7], а також Постанова Кабінету Міністрів України [8] визначають основні положення щодо призначення та змісту державних оборонних програм і порядок їх розроблення, виконання та звітування про отримані результати.

Аналіз практики розроблення та виконання програм і планів розвитку ЗС України свідчить про те, що жодна з програм і планів не були виконані повною мірою. Причиною такого стану є невдалий вибір стратегії переведення системи оборонного планування (Стратегія) на принципи і правила, якими користуються країни-члени НАТО [9].

Результати аналізу методичного забезпечення за обраною Стратегією показали на його невідповідність принципам і правилам, якими

користуються країни-члени НАТО, умовам України і можливостям щодо реалізації його окремих положень, що призводить до неякісного планування розвитку ЗС України, не достатньо коректного визначення потреби в ресурсах, їх узгодження із промисловістю, з ресурсами, з виділяються на розвиток ЗС України у Державному бюджеті України [10].

Невідповідність методичного забезпечення процесу планування та недосконалість нормативної бази повною мірою підтримати метод, що базується на оцінюванні здатності військових формувань виконати поставлені (типові) завдання (Здатність), викликають необхідність вирішення цих проблемних питань.

Формулювання мети статті. Метою статті є визначення проблемних питань методичного забезпечення оборонного планування розвитку ЗС України на основі принципів та правил НАТО.

Викладення основного матеріалу дослідження. Розвиток ЗС України – це комплекс заходів щодо цілеспрямованої, безповоротної, закономірної кількісно-якісної зміни їх здатності виконати поставлені (типові) завдання, у результаті якої виникає новий якісний стан їх складу та організаційної структури.

Під плануванням розвитку ЗС України будемо розуміти процес деталізації прийнятих рішень та вказівок вищого керівництва, що стосуються процедур визначення стратегій, мети, проміжних цілей, завдань та заходів програм і планів, які регламентують їх розвиток.

Методичне забезпечення полягає у створенні і наданні фахівцям оборонного планування методичного апарату (набору інструментальних засобів) обґрунтування характеристик розвитку ЗС України, самі характеристики як частини цілісних методологічних основ їх розвитку.

Нормативне забезпечення полягає у створенні умов підтримання прийнятих методичних основ здійснення оборонного планування на рівні Кабінету Міністрів України (КМУ), Міністерства оборони України (МОУ), Збройних Сил (ЗС) та інших складових сил оборони України (ССО).

Вищезазначене свідчить про те, що розвиток ЗС України є об'єктом оборонного планування, частиною (одним з напрямів) державного управління у сфері оборони, яке здійснюється на різних рівнях виконавчої влади, на основі методичного забезпечення для обґрунтування відповідних рішень стосовно характеристик розвитку ЗС та ССО України, за сприяння нормативної бази держави.

Історично для обґрунтування характеристик розвитку ЗС України науковці та практики оборонного планування використовують різні методи, а саме: аналогій;

кількісно-якісне співвідношення сил та засобів;

бойові потенціали зразків зброї та військових формувань;

бойову ефективність їх застосування у визначених умовах обстановки;

здатність виконати поставлені (типові) завдання у визначених умовах;

комбінацію вищезазначених методів.

Одним із основних напрямів реалізації воєнної політики України, що були визначені Стратегічним оборонним бюлетенем України, введеним у

дію 6 червня 2016 року Указом Президента України № 240, було запровадження системи оборонного планування на основі Здатності, яку поєднано з бюджетним процесом в державі [10].

Для переходу на нову перспективну систему оборонного планування можна було виділити три основні стратегії, які могли б привести до досягнення мети:

1. Використання готової системи планування розвитку спроможностей одної з країн-членів НАТО.

2. Взаємна інтеграція двох систем планування розвитку Здатності до єдиної, яка б використовувала кращі процедури цього процесу з урахуванням умов України.

3. Використання фрагментів (окремих процедур) планування спроможностей НАТО для розвитку військових формувань ЗС України.

Реалізація будь-якої стратегії враховує, спирається та залежить від наступних характеристик систем планування в державі та збройних силах:

1. Особливостей системи планування розвитку держави та збройних сил (національні традиції, культура, дисципліна планування та виконання програм і планів).

2. Економічних умов реалізації програм і планів, організації постачання ресурсів до збройних сил.

3. Побудови системи і спрямованості військової освіти.

4. Розвитку нормативно-правової бази планування розвитку держави, збройних сил, оборонного планування.

5. Наявності підготовлених кадрів для розроблення стратегії та її втілення на початковій фазі переходу.

6. Відношення до блоків та союзів (членство в НАТО та участь в операціях об'єднаних Сил Альянсу, Євросоюзу тощо).

Доцільність використання цих стратегій для переходу на планування розвитку Здатності визначається витратою ресурсів та часу на її втілення [10].

Військово-політичне керівництво обрало стратегію переходу, в основу якої покладено використання готової системи оборонного планування США як країни-члена НАТО.

Запропонована система планування не повною мірою враховує умови України і потребує значних обсягів адаптації, витрати матеріальних і інтелектуальних ресурсів, є довготривалим процесом [10].

На державному рівні система США базується на розвитку оборонної здатності держави, яка є відповідальністю Уряду, а управління сферою оборони є обов'язком Міністерства оборони. Уряд розвиває оборонні можливості держави (економічні, соціальні, виробничі, наукові та ін.), а Міністерство оборони використовує ці можливості для підтримання боездатності і готовності Збройних Сил до виконання поставлених завдань. Оборонна здатність держави, при цьому, включає у себе розвиток ресурсної бази, досліджень, технологій, виробництва, створення запасів матеріальних засобів, мобілізаційних резервів, капітальне будівництво військової інфраструктури і т. ін. [10].

Відповідно до вимог статті 116 Конституції України Кабінет Міністрів України здійснює заходи щодо забезпечення обороноздатності і національної безпеки України [11].

Стан урегульованості на законодавчому рівні конституційних вимог [11] до повноважень та відповідальності за підтримання на необхідному рівні обороноздатності держави між Кабінетом Міністрів України (КМУ), Міністерством оборони та складовими сил оборони України (МО та ССО України) [12], [13] на сьогодні не дозволяє належним чином вирішувати питання підготовки держави до відбиття збройної агресії та врегулювання збройних конфліктів.

Сьогодні на державному рівні розробляється Стратегія національної безпеки України та План оборони, якими передбачаються стратегічні пріоритети обороноздатності держави.

На рівні Міністерства оборони та Генерального штабу ЗС України розробляється Стратегія воєнної безпеки, де уточнюються (визначаються) оборонні пріоритети.

Ці стратегії не повною мірою відображають суть планування здатності держави (обороноздатності держави) до відбиття агресії і врегулювання воєнних конфліктів, оскільки залишається невирішеним питання змісту та відповідальності за обороноздатність держави.

Відповідно до вимог Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 2014 року Кабінет Міністрів України здійснює виконавчу владу безпосередньо та через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим та місцеві державні адміністрації, спрямовує, координує та контролює діяльність цих органів.

Статтею 19 цього Закону визначено, що діяльність Кабінету Міністрів України спрямовується на... вирішення питань національної безпеки та обороноздатності.

Статтею 20 визначено, що Кабінет Міністрів України:

5) у сфері національної безпеки та обороноздатності:

здійснює заходи щодо зміцнення національної безпеки України, розробляє та затверджує державні програми з цих питань;

здійснює заходи щодо забезпечення боєздатності Збройних Сил та інших складових сил оборони України (ЗС України та ССО), визначає у межах бюджетних асигнувань на оборону чисельність громадян України, які підлягають призову на строкову військову службу і навчальні збори;

вживає заходів щодо забезпечення обороноздатності України, оснащення Збройних Сил України та інших утворених відповідно до закону військових формувань;

здійснює керівництво єдиною системою цивільного захисту України, мобілізаційною підготовкою національної економіки та переведенням її на режим роботи в умовах надзвичайного чи воєнного стану;

визначає пріоритетні напрями розвитку оборонно-промислового комплексу [12].

Забезпечення обороноздатності зводиться до визначення пріоритетів і напрямів розвитку сил оборони, їх спроможностей, озброєння та військової

техніки, інфраструктури, підготовки військ (сил), а також розроблення відповідних концепцій, програм і планів з урахуванням реальних і потенційних загроз у воєнній сфері та фінансово-економічних можливостей держави [6].

Міністерство оборони України бере участь у забезпеченні функціонування національної економіки та державного управління в особливий період, у плануванні мобілізаційної підготовки її галузей та контролі за підготовкою підприємств, установ та організацій усіх форм власності до виконання мобілізаційних завдань та за їх виконанням. Воно організовує накопичення озброєння, військової техніки, інших матеріальних ресурсів у непорушному запасі та мобілізаційному резерві, а також створення резерву військовонавчених людських ресурсів [13].

Неповна узгодженість повноважень та відповідальності між КМУ та МО України відносно деяких складових обороноздатності держави (оборонних можливостей держави) призводить до того, що не ясно, хто відповідає за мобілізаційну підготовку національної економіки, накопичення запасів матеріальних засобів, мобілізаційних резервів. Чи може МО України забезпечити функціонування національної економіки в особливий період, здійснювати контроль за її функціонуванням, якщо за це відповідає КМУ? Особливо це стосується питання організації виробництва військової техніки, озброєння, ракет і боєприпасів для оснащення ними ЗС та ССО України.

Невирішеність таких питань віддзеркалюється і в нормативній базі, що регулює процес оборонного планування. У першу чергу це періодичність планування: у силах оборони одні строки, в міністерствах, які входять до КМУ – інші. Послідовність виконання завдань оборонного планування передбачає у першу чергу надання Міністерству оборони України вихідних даних структурами Верховної Ради України, Ради національної безпеки і оборони України, КМУ у вигляді військово-політичних вказівок. Як правило, ці вказівки або запізнюються, або надходять не у тому форматі, як того вимагають принципи та правила країн НАТО.

Питання ресурсного забезпечення оборонного планування виконуються лише на короткостроковий період за умов, що планування здійснюється і на 5 і на понад 5 років. Питання ресурсів постійно обмежується лише фінансовими можливостями держави. Питання розвитку ресурсної бази обороноздатності держави залишається поза пріоритетних напрямів діяльності КМУ.

Невизначеність на державному (стратегічному) рівні народжує невизначеність на оперативному та тактичному рівнях. Якщо на тактичному рівні помилки можна досить легко виправити, на оперативному це потребує значних зусиль, то помилки на стратегічному рівні, як правило, стають фатальними.

Методичне забезпечення повинно охоплювати всі рівні управління сферою оборони: державний (стратегічний), відомчий (міністерський) та виконавчий (ЗС та інші складові сил оборони України).

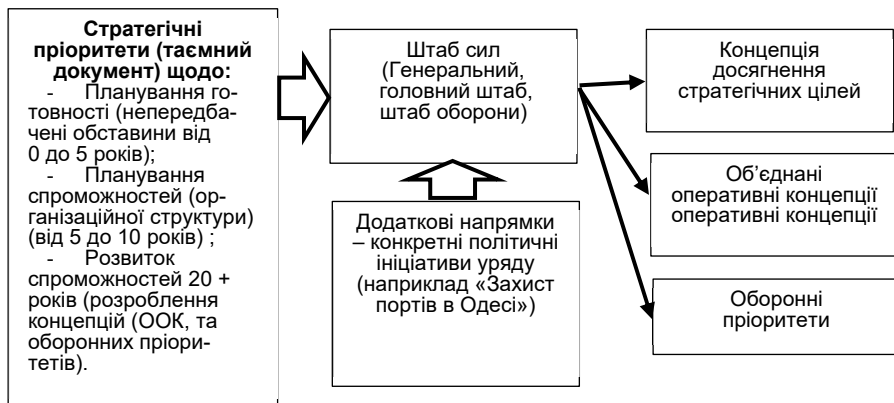

Рис 1. Схематичне зображення вказівок для ГШ ЗС, щоб розробити відповідні документи оборонного планування

На рис. 1 показано, що Генеральний штаб Збройних Сил повинний отримати політичні вказівки від Уряду стосовно стратегічних пріоритетів (стратегічних цілей), якими керуються Сили оборони держави.

На державному рівні методичний апарат повинний забезпечити Стратегічне керівництво низкою урядових і відомчих вказівок, включаючи заяви про державну політику, такі як Біла книга оборони та звіти міністрів [14].

У політичних вказівках повинні бути визначені можливі непередбачені обставини, з якими Сили оборони можуть зіткнутись протягом періоду часу від 0 до 5 років для планування готовності, періоду часу від 10 до 15 років для планування структури збройних сил і розвитку їх здатності виконати поставлені завдання і терміну 20+ років для розроблення концепцій.

Основним концептуальним документом (строком на 20 років) у розробці стратегії є Об'єднана операційна концепція (ООК), яка служить для інформування про довгостроковий розвиток бойових можливостей збройних сил і окреслює ймовірні майбутні ролі, місії та методи, а також забезпечує контекст, у якому можна розглядати майбутні варіанти можливостей [14]. Ця ООК практично розкриває шляхи досягнення стратегічних пріоритетів (стратегічних цілей) держави і є так званим мостом між політикою держави і основами застосування воєнної сил у врегулюванні міждержавних відносин (рис. 2).

На рис. 2 показано загальний порядок формування вимог до здатності виконати поставлені завдання в ході досягнення стратегічних цілей держави в середовищі безпеки, як формувати необхідні оперативні спроможності.

Політичні вказівки та ООК повинні сформулювати необхідні вихідні дані, з одного боку, для планування обороноздатності держави (оборонних можливостей держави), з другого боку, для планування сил і ресурсів, необхідних для досягнення силами оборони необхідного

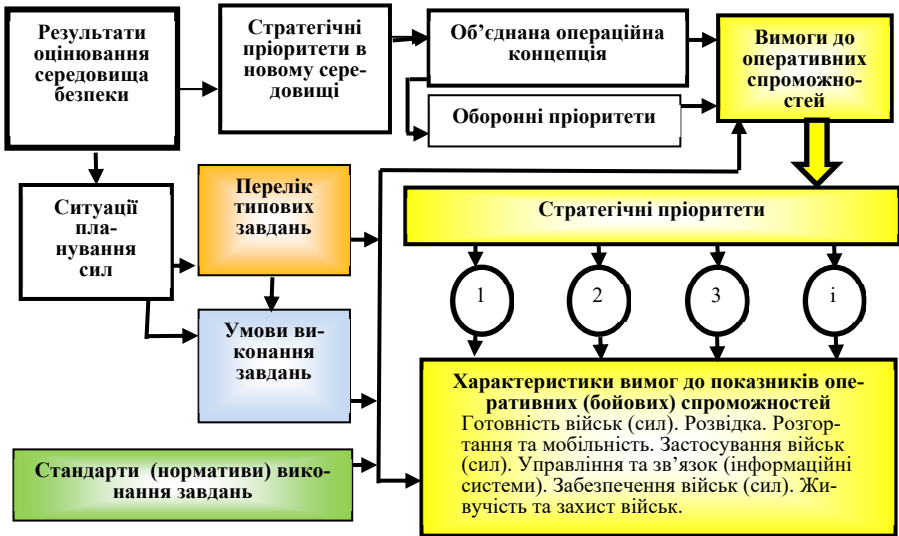

Рис. 2. Схематичне зображення формування вимог до показників здатності виконати поставлені завдання для досягнення стратегічних пріоритетів держави [10]

Вирішення цього проблемного питання полягає у чіткому розподілі повноважень і відповідальності за управління сферою оборони: на рівні Кабінету Міністрів України, Міністерства оборони України, генерального штабу ЗС України та командувань іншими складовими сил оборони. Якщо здійснюється делегування відповідальності, повинно здійснюватися і делегування повноважень.

На міжвідомчому рівні проблемним питанням залишається ресурсне забезпечення складових сил оборони: їх забезпечення покладено на Міністерство оборони, а в ході спільних операцій – на ЗС України. У той же час законодавчо всі складові є самостійними і забезпечуються не залежно від МО України. Досвід ведення антитерористичної операції в окремих районах Донецької та Луганської областей, операції об'єднаних сил щодо відбиття агресії РФ проти України показав, що за умов ресурсних обмежень забезпечення ЗС та ССО України повинно здійснюватися централізовано.

Як свідчить вивчення досвіду НАТО, кожна складова об'єднаних сил здійснює матеріальне забезпечення свого контингенту самостійно.

Такий стан справ ще раз підводить до того, хто повинний відповідати за підтримання обороноздатності держави.

На цьому рівні методичне забезпечення повинно надати інструментальні засоби для виконання завдань на стратегічному і міжвідомчому рівнях. Він повинний забезпечити управління на стратегічному рівні: визначати стратегічні цілі та ступінь їх досягнення (табл. 1).

Основні показники стану досягнення стратегічних цілей [9]

№ з/п	Призначення виміру	Вид показника		Як розраховується (визначається)
		Прямий	Опосередований (відносний)	
1	Досягнення стратегічної цілі	Яких спроможностей досягнуто для досягнення стратегічної цілі		<ol style="list-style-type: none"> Здатності виконання яких завдань досягнуто взагалі та окремо стратегічних, оперативних, тактичних, спеціальних. Здатності виконання яких завдань не досягнуто взагалі та окремо стратегічних, оперативних, тактичних, спеціальних.
			Ступінь досягнення стратегічної цілі	<ol style="list-style-type: none"> Кількість завдань, виконання яких досягнуто. Кількість завдань, виконання яких не досягнуто. Ступінь досягнення стратегічної цілі.
2	Розвиток спроможностей у ДЦОП	Яких спроможностей досягнуто		<ol style="list-style-type: none"> Здатності виконання яких завдань досягнуто взагалі та окремо стратегічних, оперативних, тактичних, спеціальних. Здатності виконання яких завдань не досягнуто взагалі та окремо стратегічних, оперативних, тактичних, спеціальних.
			Ступінь розвитку спроможностей	<ol style="list-style-type: none"> Кількість нових завдань, виконання яких було заплановано на плановий період. Кількість нових завдань, виконання яких досягнуто за плановий період. Ступінь досягнення запланованих спроможностей. Ступінь розвитку спроможностей.

У табл. 1 надані можливі показники ступеня досягнення стратегічних цілей (стратегічних пріоритетів) держави, які є складовою науково-методичного апарату. Методичний апарат повинний чітко надати визначення

процесів і процедур, сформулювати мету і цілі, кінцеві результати, розробити працездатні концептуальні положення, визначити науково-методичний апарат для обґрунтування і формування практичних рекомендацій. Така робота повинна привести роботу вищих органів законодавчої і виконавчої влади, їх нормативну базу до єдиного концептуального положення, строкам виконання, відповідальності та показникам, які зв'язують все воєдино за принципами і правилами країни НАТО.

На відомчому рівні основним проблемним питанням залишається нестача ресурсів для забезпечення боєздатності та боєготовності військових формувань сил оборони, особливо це стосується озброєння та військової техніки.

Останні 20 років у системі оборонного планування МО України та ЗС України постійно удосконалюється методичний апарат з надією, що він забезпечить усунення або мінімізацію дефіциту ресурсів. Вирішення цього питання полягає у сфері державного управління: на сьогодні очевидно, що самостійно Україна в сучасних умовах забезпечити свою незалежність, територіальну цілісність та недоторканість кордонів самостійно не спроможна.

Оскільки зараз питання необхідності вступу в НАТО та Євросоюз вирішено, необхідно систему оборонного планування (у тому числі) приводити до вимог Угоди про стандарти НАТО. Багато зроблено на цьому шляху. Але методичний апарат, який використовують країни НАТО, містить багато стандартів, які відносяться до виконання бойових завдань, і які є для кожної країни «ноу-хау», закритими для інших країн.

Метод, який на сьогодні використовують більшість країн-членів НАТО, в оборонному плануванні базується на вимірі здатності військового формування виконати поставлені (типові) завдання. Результати цього виміру використовують для визначення обсягів ресурсів для досягнення такої здатності. В Україні вимір здатності військового формування виконати поставлені (типові) завдання визначають методом експертних оцінок. Це означає, що і ресурси у подальшому визначаються на основі експертних оцінок. Це призводить до не зовсім коректного визначення обсягів ресурсів під час обґрунтування програм розвитку ЗС України. За умов чітко визначеного противника доцільно, на наш погляд, використовувати методи математичних розрахунків та моделювання для визначення здатності військових формувань виконати поставлені завдання, які є у розпорядженні ЗС України.

У країнах-членах НАТО військове формування з визначеним комплектом сил та засобів вважається здатним виконати поставлені (типові) завдання, якщо його характеристики оперативних можливостей відповідають вимогам до них. Якщо ні – необхідно змінювати базові компоненти (складові) Здатності. Отримані варіанти комплекту сил та засобів у наступному дозволяють визначити необхідні ресурси та обрати із можливих варіантів раціональний (рис. 3).

На рис. 3 показано, що два підходи до визначення Здатності дуже схожі і мають один результат.

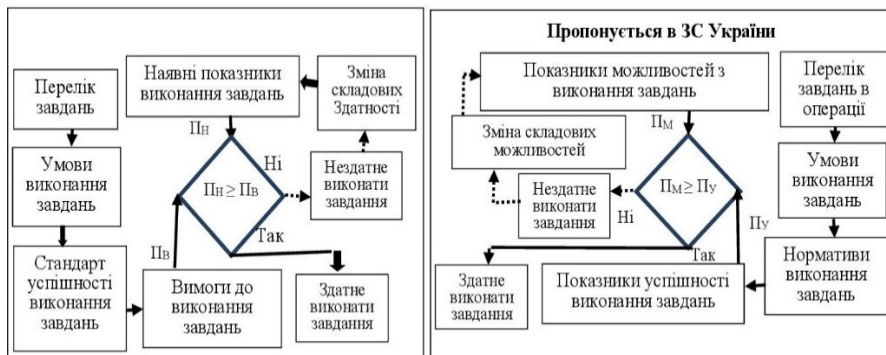

Рис. 3. Пояснення визначення показника Здатності в країнах-членах НАТО та той, що використовується в ЗС України

Аналіз визначення Здатності в країнах-членах НАТО і ЗС України показує, що за результатом – вони ідентичні, а за методами обґрунтування – різні.

Оскільки стандартів виконання бойових завдань НАТО не напрацьовано, вирішення цього проблемного питання полягає у розробленні науково-методичного апарату, який містив би як основні принципи та правила країн-членів НАТО, а також те, що накопичено досвідом оборонного планування в МО України та ЗС України – тобто йдеться про інтеграцію двох підходів.

Одною з проблем оборонного планування є взаємовідношення Міністерства оборони України та Генерального штабу ЗС України. Відповідно до вимог принципів НАТО функції та завдання цих органів управління були розділені. Були розділені і в оборонному плануванні, але метод виміру Здатності передбачає багато спільних процедур, а саме: планування сил, узгодження необхідних та наданих ресурсів, визначення потреб в ресурсах та порядок задоволення потреб (визначення пріоритетів), удосконалення нормативної бази, визначення вимог до Здатності.

Повноваження Міністерства оборони України, у підпорядкуванні якого знаходяться ЗС України, поширюються на ГШ ЗС України через постачання необхідних для розвитку та виконання поставлених завдань ресурсів [10].

Під час розподілу повноважень не повною мірою було враховано здійснення спільних процедур в процесі оборонного планування, що знов-таки викликало невизначеність за виконання спільних документів.

В ході оборонного планування між двома органами військового управління існує зона спільних інтересів на основі забезпечення ЗС України ресурсами для розвитку та виконання поставлених завдань та можливі ступені інтеграції (рис. 4).

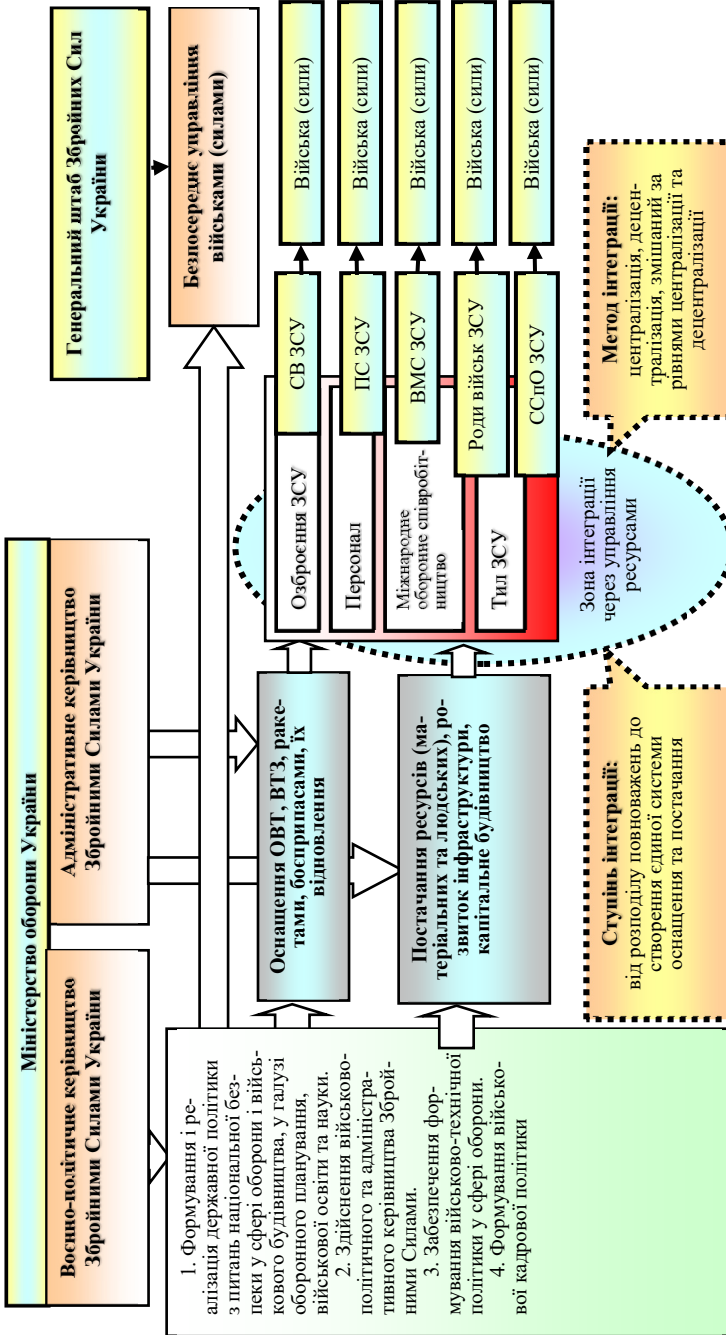

Рис. 4. Схема запропонованого розподілу повноважень між Міністерством оборони України та Генеральним штабом Збройних Сил України на основі вимог до принципів і правил країн-членів НАТО [10]

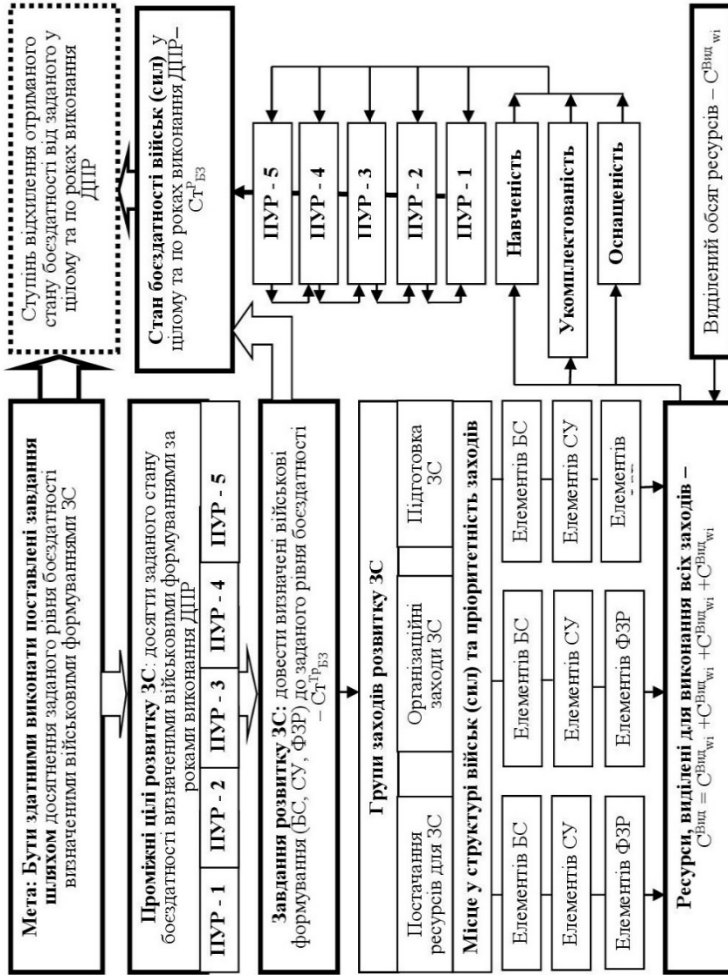

Рис. 5. Схематичне зображення структури та змісту Державної цільової оборонної програми розвитку Збройних Сил України [9]

Що стосується розроблення та реалізації державних програм розвитку ЗС України. Вона за переліком розділів не буде мати змін, але зміст цих розділів буде відбивати особливості, які викликані використанням методу планування.

Структура Державної програми розвитку Збройних Сил України не змінюється [8].

У той же час зміст деяких розділів мають свої особливості, що викликані методом планування (рис. 5).

Детально подаються за рахунок досягнення яких проміжних цілей, виконанням яких завдань, у яких військових формуваннях, до якого строку здійснюються заходи щодо:

- удосконалення доктринальної бази;
- удосконалення організаційної структури;
- підготовки військ (сил) до виконання яких завдань;
- постачання матеріальних засобів військ (сили);
- проведення організаційних заходів з укомплектування особовим складом та кадрами;
- капітального будівництва елементів військової інфраструктури.

Основний перелік документів оборонного планування визначений законодавчо-правовими актами України, відповідними наказами, директивами та рекомендаціями, але для реалізації методу на основі спроможності можуть розроблятися додаткові документи, які носять тимчасовий характер та призначені для обґрунтування мети, проміжних цілей, завдань та заходів Державної програми розвитку Збройних Сил [15], [16].

Вирішення цього проблемного питання полягає у визначенні чіткої послідовності виконання процедур в процесі оборонного планування, яка визначена методологією планування розвитку здатності військових формувань виконати поставлені завдання.

У галузі знань максимально використати наявні знання, отриманий досвід застосування військових формувань, планування їх розвитку для:

усвідомлення природи категорій «спроможність», «готовність до виконання завдань», «боездатність» та «боеготовність» в теорії і практиці воєнного мистецтва, їх ролі, яка кількісно і якісно характеризує виконання поставлених завдань, з метою пошуку шляхів їх взаємної інтеграції;

розуміння ідентичності і різниці у підходах до розвитку військових формувань на основі оцінювання Здатності і на основі оцінювання їх боездатності для пошуку кращих процедур єдиного процесу.

У галузі теорії і практики побудови і розвитку організаційних структур:

уявлення того, що покладається в основу побудови та розвитку військового формування для отримання нових характеристик, потрібних у визначених умовах, як і якими методами це реалізується на практиці;

з'ясування того, які характеристики військового формування використовуються для оцінювання їх здатності виконати поставлені завдання у заданих умовах, які з них є більш повними і більш якісними;

розуміння процесу формування та розвитку показників, які характеризують властивості військового формування стосовно здатності виконати низку поставлених завдань в бою, операції.

У галузі практики планування розвитку військових формувань:

з'ясування, як управляти процесом змін характеристик військових формувань в ході реалізації програм і планів їх розвитку для набуття військовими формуваннями здатності виконати поставлені завдання;

розуміння того, якікісно-якісні зміни яких елементів складу та організаційної структури військового формування (носіїв можливостей) як впливають на показники їх характеристик здатності виконати поставлені завдання у визначених умовах;

чіткого розуміння, чим і як (якими кількісними показниками, який інструмент використовувати) виміряти характеристики здатності військового формування виконати поставлені завдання в бою, операції. Які показники більш повно і достатньо характеризують властивості військового формування, які з них доцільно використовувати під час формування вихідних даних для їх розвитку;

розуміння того, що впливає на визначення необхідних обсягів ресурсів для зменшення або усунення дефіциту здатності військовому формуванню виконати поставлені завдання, як раціонально розділити виділені на розвиток ЗС ресурси;

чіткого визначення послідовності виконання процедур обґрунтування вихідних даних для планування розвитку військових формувань;

що треба робити, щоб програми і плани були реалістичними та своєчасно виконувались [10].

Висновки. Визначені основні проблемні питання методичного забезпечення оборонного планування розвитку Збройних Сил України на основі принципів та правил країн-членів НАТО та запропоновані можливі шляхи їх вирішення.

Вирішення цих проблемних питань за умов, у яких Україна одночасно веде бойові дії та проводить реформи системи оборонного планування, треба шукати чітко визначитись із більш реалістичною стратегією, яка б надала відносно швидкий результат і не була надмірно затратною. На погляд авторів, найбільш доцільною стратегією є інтеграція двох підходів України та НАТО в єдину.

Перелік посилань

Денежкін М. М., Потапов Г. М., Дідіченко В. П., Богданович В. Ю. та ін. Обґрунтування рекомендацій щодо удосконалення системи оборонного планування в Збройних Силах України на основі оцінювання його ефективності: звіт про НДР шифр «Інтеграція – ОП» (остаточ.), Київ: ЦНДІ ЗС України, 2017. с. 140.

2. Дідіченко В. П., Потапов Г. М., Можаровський В. М., Денежкін М. М. та ін. Удосконалення механізму формування програм (планів) реформування та розвитку

References

1. Dieniezhkin, M. M. (Ed.) (2017). Justification of the recommendations regarding the improvement of the defense planning system in the Armed Forces of Ukraine based on the assessment of its effectiveness: report on research work, code «Integration – OP» (final). Kyiv. p. 140 (in Ukrainian).

2. Didichenko, V. P. (Ed.) (2015). Improvement of the mechanism of formation of programs (plans) for the reform and development of the Armed Forces of

- Збройних Сил України: звіт про НДР шифр «Меридіан – ОП» (остаточн.). Київ: ЦНДІ ЗС України, 2015. с. 136. № ДР 01011U001352.
3. Рекомендації з оборонного планування на основі спроможностей в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України. Київ: МО України. 12.06.2017. с. 52.
4. Рекомендації з порядку організації проведення оцінювання спроможностей у Збройних Силах України: наказ Міністерства оборони України від 7.12.2017 року. Київ. 2017. с. 23.
5. Положення про середньострокове та короткострокове оборонне планування в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України : наказ Міністерства оборони України від 17.11.2016 № 610. Київ, 2016. с. 23.
6. Про національну безпеку України: Закон України. *Голос України* від 07.07.2018. № 122.
7. Про державні цільові програми: Закон України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2004. № 25. с. 352.
8. Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм: постановою Кабінету Міністрів України № 106 від 31.01.2007. С. 16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/106-2007-%D0%BF>
9. Денежкін М. М., Середюк С. А., Павловський О. В., Дідіченко В. П. та ін. Дослідження проблемних питань планування розвитку спроможностей Збройних Сил України на середньострокову перспективу: звіт про НДР шифр «Розвиток – ОП» (остаточ.). Київ: ЦНДІ ЗС України, 2019. с. 86.
10. Денежкін М. М., Дідіченко В. П., Середюк С. А. Основні положення оцінювання спроможностей військових формувань під час планування їх розвитку: Інформаційно-аналітичні матеріали. Київ: ЦНДІ ЗС України. 2020. С. 123.
- Ukraine: report on research work, code «Meridian – OP» (final). Kyiv. p. 136. No. DR 01011U001352 (in Ukrainian).
3. Recommendations on defense planning based on the capabilities of the Ministry of Defense of Ukraine and the Armed Forces of Ukraine. Kyiv. 2017. p. 52 (in Ukrainian).
4. Recommendations on the procedure for organizing capability assessments in the Armed Forces of Ukraine: Order of the Ministry of Defense of Ukraine dated November 17, 2016 No. 610. Kyiv. 2016. p. 23 (in Ukrainian).
5. Regulations on medium-term and short-term defense planning in the Ministry of Defense of Ukraine and the Armed Forces of Ukraine: Order of the Ministry of Defense of Ukraine dated 17.11.2016. No. 610. Kyiv. 2016. p. 23 (in Ukrainian).
6. Laws on the national security of Ukraine. *Voice of Ukraine* dated July 7, 2018 No. 122 (in Ukrainian).
7. Laws. About state targeted programs. *Bulletin of the Verkhovna Rada (VVR)*. 2004, No. 25. p. 352. (in Ukrainian).
8. Resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine. On the approval of the Procedure for the development and implementation of state targeted programs: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 106 as of 01.31.2007. P. 16 Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/106-2007-%D0%BF> (in Ukrainian)
9. Study of the problematic issues of planning the development of the capabilities of the Armed Forces of Ukraine for the medium-term perspective: report on research work, code «Development – OP» (final). Kyiv. 2019. p. 86 (in Ukrainian).
10. Dieniezshkin, M. M., Didichenko, V. P., Serediuk, S. A. The main provisions of assessing the capabilities of military formations during the planning of their development: Informational and analytical materials. Kyiv. 2020. P. 123 (in Ukrainian).

11. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст.141.
12. Про Кабінет Міністрів України: Закон України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 13. Ст. 222.
13. Про оборону України Закон України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1992. № 9. Ст.107.
14. Defense Capability Development Handbook 2014. Australia. Development of defense capabilities. Capability Development@defence.gov.au.
15. Гаврилюк Н. А., Денежкін М. М., Середюк С. А. Методичне та нормативно-правове забезпечення середньострокового оборонного планування розвитку Збройних Сил України на основі спроможностей. *Зб. Наук. Праць. ЦНДІ ЗС України*. 2020. Вип. № 1(92). С. 41-51.
16. Гаврилюк Н. А., Денежкін М. М. Проблемні питання переходу до планування розвитку спроможностей військових формувань Збройних сил України та шляхи їх вирішення. *Зб. наук. праць. ЦНДІ ЗС України*. 2020. Вип. № 4 (95). С. 25-35.
11. Ukraine. Constitution of Ukraine. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR)*. 1996. No. 30, Article 141 (in Ukrainian).
12. Ukraine. Laws. On the Cabinet of Ministers of Ukraine. *Bulletin of the Verkhovna Rada (VVR)*. 2014. No. 13, Art. 222 (in Ukrainian).
13. Ukraine. Laws. On the Defense of Ukraine. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR)*. 1992. No. 9, Article 107 (in Ukrainian).
14. Defense Capability Development Handbook 2014. Australia. Development of defense capabilities. Capability Development@defence.gov.au. (in English).
15. Havryliuk, N. A., Dieniezhkin, M. M., Serediuk, S. A. (2020). Methodical and regulatory support for medium-term defense planning of the development of the Armed Forces of Ukraine based on capabilities. *Collection of scientific papers*. Central Research Institute of the Armed Forces of Ukraine. Kyiv. No. 1 (92). P. 41-51 (in Ukrainian).
16. Havryliuk, N. A., Dieniezhkin, M. M. (2020). Problematic issues of the transition to planning the development of the capabilities of military formations of the Armed Forces of Ukraine and ways to solve them. *Collection of scientific papers*. Central Research Institute of the Armed Forces of Ukraine. Kyiv. No. 4 (95). P. 25-35 (in Ukrainian).

PROBLEMATIC ISSUES OF METHODOLOGICAL SUPPORT OF DEFENSE PLANNING FOR THE DEVELOPMENT OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE BASED ON THE PRINCIPLES AND RULES OF NATO MEMBER COUNTRIES

**O. Ruvín
M. Dieniezhkin
V. Koloniuk
N. Havryliuk**

The article is devoted to the main problematic issues of implementation of methodological support based on the principles and rules of NATO member states into the practice of defence planning for the development of the Armed Forces of Ukraine. A strategy of transition to the principles and rules used by NATO member states is proposed, which is based on the mutual integration of two planning systems

into a single one, which would use the best procedures of this process taking into account the conditions of Ukraine.

The article analyzes the guiding documents regulating defence planning in the Ministry of Defense of Ukraine and the Armed Forces of Ukraine, and the experience of NATO member countries in using the methodological apparatus to substantiate the objectives of the tasks and development measures of the Armed Forces of Ukraine. A conclusion was made about the identity of the results obtained by two instrumental means and the difference in the use of methods.

Possible ways of solving problematic issues regarding the development of appropriate methodical support for the development of the Armed Forces of Ukraine based on the assessment of the military formation's ability to perform the set (typical) tasks for the transition to the principles and rules used by NATO member states are proposed.

Key words: ability to perform assigned (typical) tasks (ability); requirements for ability; deficiency of ability; basic components of abilities; operational effects; coordination of resources; regulatory framework.

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2023.68.70>
УДК 343.9

Володимир Миколайович Мунчак
завідувач відділу вибухотехнічних досліджень
та досліджень ракетної, артилерійської зброї лабораторії
військових досліджень

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-3866-731X>
E-mail: vladmynchak@ukr.net

Олександр Олександрович Висікан
головний судовий експерт відділу вибухотехнічних досліджень та
досліджень ракетної, артилерійської зброї лабораторії
військових досліджень

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-0339-7628>
E-mail: oleksandr.vysykan@kndise.gov.ua

Олексій Володимирович Степанюк
головний судовий експерт відділу вибухотехнічних досліджень
та досліджень ракетної, артилерійської зброї лабораторії
військових досліджень

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-1528-8390>
E-mail: steppanuk1961@ukr.net